

פסחים כד: (שורה 9) עד כה: (19 שורות מלמטה)

ביאורי מושגים

ייהרג ואל יעבור: בכל העבירות, אם אומרים לאדם לעבור עליהן, ואם לאו - ייהרג, הדין הוא שיעבור עליהן ואל ייהרג. אך לגבי עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים, הדין הוא, שהאדם מצווה למסור את נפשו וליהרג, ולא לעבור עליהן. הרב אונטרמן טען שעקרונית גם שבת היתה צריכה להיות מאלו שנהרגים ולא עוברים עליה (שהרי היא שקולה כנגד ע"ז) ורק משום הדין של 'חלל עליו שבת אחת כדי שיקיים שבתות הרבה' אנו מחללים שבת ולא נהרגים.

ר' יוחנן (א):

חייב על מאכלות אסורים רק כשאוכלם בדרך אכילתן. (לכן האוכל חלב חי (לא מטוגן) - פטור)

ר' יוחנן (ב):

חייב על איסורי הנאה רק כשנהנה מהן בדרך הנאתן. (לכן המניח חלב שור הנסקל על"ג מכתו - פטור)

הנפ"מ בין שתי הגירסאות:

איסורי הנאה שנהנה מהם שלא בדרך הנאתן. (לפי ר' יוחנן א' - חייב, לפי ר' יוחנן ב' - פטור)

מאכלות אסורים שאכלם שלא בדרך - פטור לפי שתי הגירסאות.

חריג לכלל זה: כלאי הכרם (עליהם חייב אף אם נהנה מהם שלא בדרך הנאתן).

ברייתא

בשר וחלב

איסור אכילה נלמד בגזירה שווה מטרפה.

איסור הנאה נלמד בקל וחומר מערלה.

קושיה: לא ניתן ללמוד מערלה. ערלה (בניגוד לבשר בחלב) אסורה מ'יום היוולדה', אולי דווקא בגלל זה היא אסורה בהנאה.

תירוץ: חמץ בפסח מותר ביום היוולדו ובכל זאת הוא אסור בהנאה - מכאן שאיסור ההנאה לא קשור לשאלה כמה זמן החפץ אסור.

קושיה: לא ניתן ללמוד מחמץ, על חמץ (בניגוד לבשר בחלב) ענושים כרת, אולי דווקא בגלל זה הוא אסור בהנאה

תירוץ: על כלאי הכרם אין כרת ובכל זאת הם אסורים בהנאה - מכאן שאיסור ההנאה לא קשור לשאלה מה חומרת העונש.

הנחת מוצא: מכלאי הכרם אסור להנות גם שלא בדרך הנאתן.

קושיה: אם כך לא ניתן ללמוד איסור הנאה מכלאי הכרם (כיוון שיש בהם חומרה ייחודית)?

דחיה: החומרה הייחודית הזאת קיימת גם בבשר בחלב

המקשן סבר שעל בשר וחלב חייב רק אם נהנה מהם בדרך הנאתן.

הגרעין עצמו נאסר רק כשנזרע באיסור. כשנזרע בהיתר רק הגידולים אסורים.

גם כלאי הכרם (כמו חמץ) לא היו אסורים מ'יום היוולדם'.

שהרי גם הגרעין עצמו נאסר (והוא היה מותר לפני שנשרש)

